

Onderwerp

Kunstmuseum - QA project Museale Voorziening Almere

Kern mededeling:

Om antwoord te geven op vragen die spelen rondom het project Museale voorziening is er een Q&A opgesteld.

Mededeling:

Er spelen veel (terugkomende) vragen rondom het project Museale voorziening, de financiering ervan, de pilot M. en het besluitvormingsproces. Om antwoorden te geven en helderheid te brengen is een Q&A document opgesteld waarin alle zaken uiteengezet worden. Het document is ook verspreid onder de raadsleden van gemeente Almere en terug te vinden op de website www.jijbentm.art.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
QA project Museale voorziening	3035214	Ja
		Ja
		Ja

Registratienummer

3035208

Datum

3 november 2022

Afdeling/Bureau

EJZIN

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Rijsberman, M.A.

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Vragen en antwoorden over het project Museale Voorziening, de pilot M. en de financiering

EEN MUSEUM IN ALMERE

WAAROM WORDT HET MUSEUM ONDERZOCHT?

De gemeente Almere voert elke drie jaar een [onderzoek](#) uit onder een grote representatieve steekproef van de Almeerse bevolking (in 2020 is de steekproef uitgezet onder 11.000 inwoners) naar cultuurparticipatie. Vanaf 2014 komt in deze onderzoeken naar voren dat de inwoners van Almere expliciet vragen om een kunstmuseum. (Kunstmuseum 'De Paviljoens' in Almere sloot in 2013 de deuren.) De herhaaldelijk gehoorde behoefte aan een (kunst)museum is aanleiding geweest om het project 'Museale voorziening' toe te voegen aan het [Fonds Verstedelijking Almere](#).

Almere is op dit moment de 8^e stad van Nederland, maar staat op plaats 49 als het gaat om het aantal culturele voorzieningen (Bron: [Atlas van gemeenten](#) 2018).

De culturele infrastructuur van Almere is klein en compact en moet groeien. Dat liet de culturele kaart van Almere in 2018 duidelijk zien. Groei aan de basis, dichtbij de mensen en groei aan de top als aanjager van economie en vestigingsklimaat. In het cultuurplan is daarom de ambitie voor een nieuw museum opgenomen.

De ontwikkeling naar een museale voorziening is onderdeel van het Cultuurplan Almere 2019-2024 (vastgesteld door de Gemeenteraad van Almere) en het Regioprofiel Flevoland 2021-2024 en past binnen de ambities van de door de Raad van Cultuur gepresenteerde beleidsvisie 2021-2025 en het Regioprofiel Metropoolregio Amsterdam 2019 – 2024.

HOE IS HET PROCES VAN HET NIEUWE MUSEUM IN ALMERE TOT NU TOE VERLOPEN?

In 2017 en 2018 heeft bureau XPEX in opdracht van gemeente Almere onderzoek gedaan naar het nader invullen van de ambitie: voor welk soort museum zou draagvlak zijn, welk soort museum is er nog niet? Aanvullend hierop zijn in 2019 gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers uit de lokale en (inter)nationale culturele sector. Uit het rapport en de resultaten van de gesprekken met deskundigen is een profiel ontstaan voor een kwartiermaker Museale voorziening. In maart 2020 startte de kwartiermaker. De kwartiermaker heeft de volgende opdracht gekregen:

Het realiseren van een vernieuwend museum voor grootschalige multimediale kunst en landschapskunst met een dynamische programmering. Een toegankelijk museum, opgericht en ingevuld volgens de meest actuele inzichten, dat internationaal aanspreekt en lokaal relevant is. Het museum is voor, met, en door Almere en Flevoland en zet in op talentontwikkeling. Het museum is uniek en complementair aan het bestaande Nederlandse museumaanbod en het werkt lokaal, nationaal en internationaal samen. Binnen de MRA vervult het een belangrijke culturele bestemming. Het museum toont ondernemerschap en kent een duurzame organisatie en financieringsmix. Het museum volgt de drie Codes (Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit) die gezamenlijk zorgen voor een gezonde en veerkrachtige culturele sector.

In november 2020 presenteerde de kwartiermaker aan zowel de gemeenteraad als aan Provinciale Staten het merenjarenplan 2021-2025 om bovenstaande opdracht te realiseren. Kort samengevat bestaat dit meerjarenplan uit de volgende onderdelen:

1. Het museum wordt stapsgewijs ontwikkeld. De gemeenteraad en Provinciale Staten worden daarbij minimaal tweemaal per jaar geïnformeerd. Het definitieve besluit over de komst van het museum ligt bij de gemeenteraad en Provinciale Staten en zal geschieden op basis van een businesscase en financieel voorstel.
2. Een activiteitenprogramma in de periode 2021-2025 als voorproef/pilot van het definitieve museum om zo enerzijds enthousiasme en betrokkenheid te creëren, en anderzijds om verschillende activiteiten en publieksbenaderingen te toetsen.
3. Een kunstpaviljoen op het water, dat opent met de Floriade in het voorjaar van 2022 en ten minste 5 jaar door M. in gebruik wordt genomen als tijdelijke dependance.

Het meerjarenplan 2021-2025 wordt gefinancierd uit de tweede tranche van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA). Via het FVA wordt geïnvesteerd in projecten die bijdragen aan de ambities van het programma Almere 2.0. Deze ambities zijn vastgelegd in de Regio-Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM). Binnen Almere 2.0 worden projecten gerealiseerd die de ontwikkeling van voorzieningen stimuleren en het vestigingsklimaat van Almere en de regio verbeteren.

FINANCIËN

ER DOEN VERSCHILLENDE BEDRAGEN DE RONDE ALS HET OVER HET MUSEUM IN ALMERE GAAT. HOE ZIT DIT NU PRECIES?

Er is in totaal € 13 miljoen beschikbaar vanuit het [Fonds Verstedelijking Almere](#) voor de ontwikkeling van een museum. Dit bedrag is bestemd voor de periode 2019-2025 en is nog niet volledig uitgegeven.

HOE WORDT DE € 13 MILJOEN BESTEED?

De onderverdeling is als volgt:

	Totale reservering 2021-2025 FVA
- Ontwikkeling Kunstmuseum (planvorming)	€ 2.370
- Bouwkosten Kunstpaviljoen (gerealiseerd)	€ 2.450
- Activiteitenprogramma 2021-2025	€ 4.081
- Voorbereiding museumgebouw	<u>€ 4.224</u>
Totaal	€ 13.124

Het gereserveerde bedrag bij *Voorbereiding museumgebouw* is bedoeld voor *voorbereidende* bouwkosten, denk aan het opzetten van een bouworganisatie, voorbereidend onderzoek, het uitzetten van een prijsvraag voor een architect en het bekostigen van een gebouwt ontwerp. Dit bedrag wordt alleen uitgegeven als er vóór het museum gestemd wordt.

De bouw van het *uiteindelijke* museum is niet in deze begroting opgenomen, hiervoor wordt apart naar financiering gezocht. Financiering is onderdeel van de lopende gesprekken met het Rijk over de kwalitatieve ontwikkeling van Almere en Flevoland.

Tot en met 2022 is er € 4,9 miljoen van de € 13 miljoen uitgegeven. Dit bedrag is besteed aan de bouw van het kunstpaviljoen in de wijk Hortus, de ontwikkeling van het museumconcept, de businesscase en de uitvoering van de museumpilot M. In 2022 bezochten ruim 100.000 mensen activiteiten van M. en maakten ruim 5.000 scholieren gebruik van het kunstonderwijs van M. Zie [hier](#) voor een terugblik op de activiteiten van M. in 2022.

Voor de periode tot en met 2025 wordt daarnaast circa € 2,4 miljoen opgehaald bij het Ministerie van OCW, verschillende fondsen en eigen inkomsten uit de pilot M.

VOOR 2023 STAAT EEN BEDRAG VAN € 1,5 MILJOEN BEGROOT VOOR HET MUSEUM IN HET FONDS VERSTEDELIJKING ALMERE. WAAR IS DIT BEDRAG VOOR?

In het meerjarenprogramma FVA 2021-2025, dat de Raad in 2020 heeft vastgesteld, wordt het sleutelproject Museale voorziening beschreven. Het ontwikkelen van het Kunstpaviljoen in de Hortuswijk als voorloper van het museum, programmering van culturele activiteiten en de voorbereiding van de business case voor het Kunstmuseum zijn hier onderdelen van. Het jaarprogramma FVA 2023 is daar de verdere uitwerking van. Voor de € 1,5 miljoen uit het FVA 2023 worden de volgende activiteiten ondernomen:

- ontwikkeling museale voorziening, inclusief ambtelijke personeelskosten, waaronder:
 - uitwerken financieringsvoorstel;
 - Gesprekken/onderhandelingen met overheden, fondsen, bedrijven en particulieren over een financiële bijdrage aan de realisatie van het toekomstige kunstmuseum;
 - opvolgen van planning & control cyclus Almere 2.0 en FVA;
- de museumpilot M. met de volgende onderdelen:
 - exploitatie van het kunstpaviljoen met wisselende kunstinstallaties en bijbehorende publieksactiviteiten;
 - een onderwijsprogramma voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs;
 - een activiteitenprogramma bij de landschapskunst door heel Flevoland en in de wijken van Almere;
- voorbereidende bouwactiviteiten (onder voorbehoud, bij een positieve besluitvorming door de gemeenteraad en Provinciale Staten).

In het jaarprogramma is ook het deel van de middelen opgenomen dat nodig is voor de verdere voorbereiding van de bouwactiviteiten van het Kunstmuseum. Dit staat onder voorwaarde van besluitvorming in de gemeenteraad. Pas nadat een positief besluit genomen is door de gemeenteraad worden deze middelen vrij gegeven om te besteden.

De overige middelen zijn bestemd voor andere activiteiten binnen dit sleutelproject, zoals uitvoering van de pilot M. met programmering van culturele activiteiten en cultuureducatie voor circa 5.000 Almeerse leerlingen (PO en VMBO). Als de middelen voor volgend jaar worden aangehouden, betekent dit dat de pilot moet worden stopgezet, waardoor er geen programmering meer plaats vindt in het Kunstpaviljoen en daarbuiten, en de kunsteducatie naar scholen zal eindigen. Ook zal het resterende bedrag dat het ministerie van OCW extra aan de pilot heeft toegezegd, ca. € 500.000, niet meer worden ontvangen. Datzelfde geldt voor overige externe donaties van o.a. fondsen. Tevens kan er geen inzet worden gepleegd op de onderhandelingen met het Rijk, noch met andere partijen als fondsen, sponsors en particulieren met betrekking tot mogelijke bijdragen aan het Kunstmuseum.

Het Fonds Verstedelijking is een samenwerking van drie overheden: de gemeente Almere, de provincie Flevoland en het Rijk. Het boekjaar 2023 is onderdeel van de tweede tranche van het FVA.

Deze tranche loopt van 2021-2025 en is in 2020 vastgesteld door de drie overheden. Voor bestedingen uit het FVA is instemming nodig van de drie deelnemende partijen: Rijk, provincie en gemeente. Mochten de drie partijen gezamenlijk besluiten dit geld niet aan de museale ontwikkeling te besteden, dan vloeit dit terug naar het Fonds Verstedelijking Almere van het programma Almere 2.0. Mocht de raad het amendement aannemen dan zal het college in gesprek gaan met de provincie en het Rijk om te bespreken of zij kunnen instemmen met de door de raad voorgestelde wijziging in het programma.

(BESLUITVORMINGS)PROCES

HOE VERLOOPT HET BESLUITVORMINGSPROCES EN WAAR ZIJN WE NU IN DIT PROCES?

De raad heeft op 27 oktober 2022 ingestemd met het uitvoeren van een **draagvlakonderzoek**. Dit onderzoek wordt in de komende periode uitgevoerd en zal worden betrokken bij besluitvorming over het Kunstmuseum. Binnen de museumpilot M. is er overigens veel aandacht voor betrokkenheid van de Almeerse en Flevolandse bevolking. Om optimaal aan te sluiten bij de behoeften van de Almeerder en Flevolander wordt door middel van een activiteitenprogramma het museumconcept getest onder de bevolking en eventueel aangescherpt. Zo is M. bijvoorbeeld actief in de wijken om te kijken wat er speelt, zodat kunstenaars hier werk over kunnen maken. Een voorbeeld van zo'n project is 'Art in my Backyard', waarbij kunstenaars werk maakten dat tentoongesteld is in de achtertuinen van Almeeders in Almere Haven. Er was een gratis kunstroute uitgestippeld van kunstwerk naar kunstwerk en zo werd de buurt in Almere Haven een tijdelijk museum. Jong en oud kwam daar letterlijk bij elkaar over de vloer en mensen die normaal niet naar een museum zouden gaan, werden verrast met een kunstervaring. Alle activiteiten die worden ondernomen in de pilot worden geëvalueerd. De resultaten zijn voor iedereen toegankelijk.

Het originele plan is om eind 2022 de **businesscase** te presenteren aan de gemeenteraad en Provinciale Staten ([raadsbrief 22 juni 2022](#)). De businesscase wordt opgesteld door een onafhankelijk bureau die de aannames in het plan toetst en de totale opbrengsten (denk aan kaartverkoop, horeca, de nachtclub, sponsoring en zaalverhuur) en kosten in beeld brengt. Ook de subsidiebehoefte wordt in beeld gebracht. De businesscase bestaat uit een impactstudie (wat levert het museum op?), een uitwerking van de eenmalige investering en de exploitatie, een benchmark met vergelijkbare Nederlandse musea en een risicoanalyse.

Omdat er drie overheden betrokken zijn bij dit project, is eind 2022 nog niet meteen aan te geven wie wat zou kunnen betalen. Momenteel vinden er gesprekken met het Rijk over de financiële bijdrage plaats. Wanneer over deze bijdrage uitsluit is, kan concreet worden gemaakt wat de subsidievraag is aan gemeente en provincie. Op basis hiervan wordt in de loop van 2023 een financieringsvoorstel opgesteld dat vervolgens wordt voorgelegd aan Gemeenteraad en Provinciale Staten. De gemeenteraad en Provinciale Staten ontvangen binnenkort een raadsbrief / mededeling met een voorstel voor een nieuw proces naar aanleiding van de door de raad aanvaarde motie en eerdere besprekingen.

PILOT M.

WAT IS PRECIES DE PILOT M.?

In november 2020 presenteerde de kwartiermaker het meerjarenplan (2021-2025) ter ontwikkeling van een nieuw kunstmuseum in Almere aan de gemeenteraad en Provinciale Staten. Een belangrijk onderdeel van het meerjarenplan is het toetsen en aanscherpen van het museumconcept (zoals gepresenteerd aan de gemeenteraad en Provinciale Staten in nov/dec 2021) via een meerjarige museumpilot (2021-2025). Verschillende (museale) activiteiten, educatievormen, doelgroepenaanpak en werkwijzen worden getest, waarbij de inwoners en bezoekers actief worden betrokken, kunnen meedenken en hun mening en ervaringen kunnen delen.

De pilot is er ook op gericht om de inwoners van Almere en Flevoland beter te leren kennen. Almere is geen stad met een doorsnee bevolkingsopbouw. De Almeerder is in verhouding tot andere steden - jonger, cultureel diverser, praktischer opgeleid en heeft minder te besteden. Er wonen relatief meer gezinnen met jonge kinderen. De Flevolander is ook relatief jong en praktisch opgeleid, maar iets minder cultureel divers dan de Almeerder. Met de pilot wordt ook bekeken of alles wat wordt ontwikkeld aansluit bij de doelgroep. Onderwijsprogramma's samen met basisscholen en het (V)MBO worden getest, zodat duidelijk wordt hoe kinderen het beste in aanraking kunnen komen met kunst en daarbij hun eigen creativiteit kunnen aanwakkeren.

Tijdens de pilot wordt onderzocht in welke stadia de bezoeker kan worden betrokken bij kunst(creatie) en wat hierbij goed werkt of niet. Zo is een 11 meter lang panorama van het Almere van de toekomst gemaakt, waar iedereen aan mee kon schilderen volgens het 'paint by numbers' systeem. Dit om te testen of bezoekers het leuk of juist spannend vinden om zelf mee te werken aan de kunst. Daarnaast is M. actief in de wijken om te kijken wat er speelt, zodat kunstenaars hier werk over kunnen maken, zoals de kunst in de achtertuinen van Almeerders.

De museumpilot is dus nog niet het museum, maar een tijdelijke voorproef. Het museum wordt pas ontwikkeld na positieve besluitvorming door de gemeenteraad en Provinciale Staten.

WELKE TYPE KUNST LAAT DE PILOT M. ERVAREN?

Kunst die je kunt beleven

M. biedt zogenaamde *immersieve* kunst. Deze kunstvorm biedt het publiek een totaalervaring. Immersie betekent letterlijk: onderdompeling. Deze kunst hoeft niet aan de muur of op een sokkel te staan, maar is als een landschap waar het publiek doorheen kan lopen. Het publiek wordt door de kunst uitgedaagd om zelf meer te ontdekken en op onderzoek uit te gaan.

Deze kunstvorm is laagdrempelig omdat je geen voorkennis nodig hebt om het kunstwerk te kunnen beleven. Een mooi voorbeeld van immersive kunst is het goedbezochte en tot de verbeeldingsprekende Lichtkunstfestival ALLUMINOUS dat in oktober 2022 in Almere Centrum te beleven was, in het stadshart en rond het Weerwater.

Landschapskunst

In Nederland kreeg landschapskunst voet aan de grond als kunst in de openbare ruimte en bij landschapsarchitectuur. Landschapskunst geeft betekenis aan de omgeving en een mogelijkheid om het landschap als bezoeker of bewoner te ervaren en erover na te denken. Flevoland staat bekend als dé provincie van de landschapskunst. Nergens ter wereld vind je op zo'n klein oppervlak zo veel landschapskunstwerken van beroemde kunstenaars zoals ... De afzonderlijke kunstwerken bieden bezoekers een uniek perspectief op en ervaring van het Flevolandse landschap. Het museum gaat de collectie landschapskunst beheren en ontwikkelt activiteiten met de landschapskunst om het publiek meer bekend met deze kunstvorm te

maken. Een voorbeeld hiervan is het project Exposure, waarin een 3D-ervaring met dit landschapskunstwerk wordt aangeboden aan mensen in verzorgingstehuizen die dit werk zelf niet kunnen bezoeken.

Participatie

M. biedt kunst nadrukkelijk met de Almeerders. Bij M. is veel aandacht voor participatie en interactie, het uitgangspunt is dat kunst toegankelijk is voor iedereen. De kunst wordt in het paviljoen gepresenteerd, in het landschap maar ook in de wijken. Niet iedereen is vanzelfsprekend genegen of in de gelegenheid om een museum te bezoeken, daarom brengt het museum de kunst naar de mensen toe (voorbeeld: [Art in my Backyard](#)).

WAAR BESTAAT DE PILOT M. UIT?

Een museum is niet slechts een gebouw, een museum gaat over de culturele, maatschappelijke en educatieve impact dat het heeft op zijn omgeving. Met de museumpilot wordt deze impact op kleine schaal gecreëerd en getoetst.

Almere is op dit moment de 8^e stad van Nederland, maar staat op plaats 49 als het gaat om het aantal culturele voorzieningen (Bron: [Atlas van gemeenten 2018](#)). Almere 2.0 zet met het Fonds Verstedelijking Almere daarom in op het versterken van een culturele infrastructuur die aansluit bij de behoeften van huidige en toekomstige bewoners en bezoekers.

De museumpilot M. bevindt zich nadrukkelijk niet alleen in een gebouw, maar gaat de hele provincie door.

M. onderneemt de volgende activiteiten:

- kunstinstallaties in het kunstpaviljoen in de Hortus wijk;
- educatieve programma's voor basisschoolleerlingen en het (V)MBO in Almere en Flevoland;
- activiteiten bij de landschapskunstwerken door heel Flevoland;
- tours en virtuele tours om de landschapskunstcollectie van Flevoland voor zo veel mogelijk mensen toegankelijk te maken;
- activiteiten in de wijken van Almere en door heel Flevoland om de immersieve kunstervaring voor zo veel mogelijk mensen toegankelijk te maken en de bewoners te leren kennen.

WAAROM IS DE PILOT ONDERGEBRACHT IN EEN APARTE STICHTING?

Dit heeft twee redenen: om aanspraak te kunnen maken op een *extra* subsidiebedrag van € 1 miljoen van het Ministerie van OCW, moest de museumpilot ondergebracht worden in een aparte stichting. Een overheid kan deze subsidie niet ontvangen. De tweede reden is dat de museumpilot als aparte stichting eenvoudiger eigen inkomsten kan genereren en externe financiering bij fondsen, bedrijven en particulieren kan werven.

HOEVEEL KOST DE PILOT M. (VAN 4 JAAR)?

De pilot wordt bekostigd vanuit het Fonds Verstedelijking Almere, waar het Rijk, de provincie en de gemeente elk 1/3 aan bijdragen en kost € 4.081.000 in totaal. Dit bedrag wordt aangevuld met externe middelen van circa € 2,4 miljoen vanuit het Ministerie van OCW, fondsen en eigen inkomsten. Dit zijn extra middelen voor kunst & cultuur in Almere en Flevoland die anders niet verkregen zouden zijn.

GEBOUW

IS ER EEN GEBOUW VOOR HET MUSEUM?

Momenteel is er het Kunstpaviljoen in de wijk Hortus. Dit is geen museumgebouw, maar kan wel fungeren als proeflocatie om presentaties te testen en scholen te ontvangen. Het Kunstpaviljoen blijft bestaan en is vanaf medio januari 2023 na afbouw van de Floriade (weer) toegankelijk voor bezoekers.

WAAR KOMT HET NIEUWE MUSEUM?

Als zoekgebied voor het nieuwe museum wordt in eerste instantie uitgegaan van het centrum van Almere. De verdere locatieverkenning is in afwachting van besluitvorming over het toekomstige museum. Daarin wordt ook de mogelijkheid van het benutten van een bestaand gebouw meegenomen.